

An aerial photograph of a dense urban skyline, likely New York City, featuring numerous skyscrapers and buildings. A white rectangular text box is overlaid on the center of the image, containing the title and subtitle. A brown rectangular graphic element is positioned at the top center of the white box.

Femfaktormodellen

För att utreda om barnets avvisande av en förälder är berättigat eller
oberättigat

De fem faktorer som underbygger att det i ett konkret fall är möjligt att fastställa om det är fråga om allvarlig PA:

- Barnet avvisar sin ena förälder kategoriskt, dvs. vägrar kontakt.
- Barnet har tidigare haft ett kärleksfullt förhållande till den nu avvisade föräldern.
- Det finns inte bekräftade uppgifter om att den avvisade föräldern på något allvarligt sätt utsatt barnet för övergrepp eller på annat sätt skadat barnet.
- Det finns dokumenterat att den av barnet favoriserade föräldern använder sig av flera av de 17 så kallade alienationsstrategier som identifierats att en förälder som vill påverka barnet att avvisa den andra föräldern använder sig av.
- Barnet visar i sitt beteende att barnet är alienerat (8 kriterier).

Goda nog föräldrar ger sina barn både rötter och vingar.

Visdomsord av okänt ursprung

PA i DSM 5, 2013

”Parent-child relational problem”(p.715).

”Child affected by parental relationship disorder” (p.716),
en av de två nya diagnoserna.

”Child psychological abuse” (p.719), också en ny diagnos.
Den definieras som avsiktliga verbala eller symboliska handlingar
av ett barns förälder eller vårdnadshavare som resulterar i,
eller rimligen kan resultera i, betydande psykologisk skada på barnet.”

”Delusional symptoms in partner of individual with delusional disorder”
(p.122), vilket är termen för “folie à deux”. Definitionen är:
”I sammanhang med en relation då villfarelser från en
dominant partner ger innehåll åt falska föreställningar hos en
individ som inte annars uppfyller kriterierna för ‘Delusional disorder’”.
”Factitious disorder imposed on another” (p.325), är termen för
påhittad sjukdom genom ombud eller Münchhausen Syndrome by Proxy.
Det definieras som ”falsifiering av fysiska eller psykologiska tecken eller
symptom, eller inducerad skada eller sjukdom på en annan, i samband med
bedrägeri.” (Egen översättning).

OPINIONS

Parental Alienation and DSM-5

William Bernet, M.D.

There has been discussion and debate for several years as to whether parental alienation (PA) should be included in the *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition (DSM-5)*. The proposal that PA should be considered a formal diagnosis was submitted to the DSM-5 Task Force in 2008, was published in *The American Journal of Family Therapy* (Bernet et al. 2010), and ultimately was published as a monograph (Bernet et al. 2010). Basically, we recommended that PA be included in DSM-5 as either a mental disorder in the front part of the book or as a relational problem in the chapter of DSM-5 titled “Other Conditions That May Be a Focus of Clinical Attention,” or as a proposed diagnosis in the chapter of DSM-5 titled “Conditions for Further Study.”

Our definition of PA is a mental condition in which a child – usually one whose parents are engaged in a high-conflict separation or divorce – allies himself or herself strongly with an alienating parent and rejects a relationship with the target parent without legitimate justification. Although at times there has been controversy regarding parental alienation syndrome, there is almost no disagreement regarding the more generic concept of PA. Almost every mental health professional who works with children of divorced parents acknowledges that PA – as we define it – affects thousands of families and causes enormous pain and hardship. There is extensive qualitative, descriptive research regarding PA and more limited quantitative research. We ultimately developed a bibliography of about 900 references regarding PA from the professional literature of 36 countries on six continents.

In response to our proposal, senior personnel of the DSM-5 Task Force told us that they did not want PA to be a separate diagnosis with its own code number. They thought that PA was an example of a diagnosis that already existed, parent-child relational problem. With the recent publication of DSM-5, we are pleased to see that PA can now be identified and coded in several different ways using new diagnostic terminology. Although the actual words “parental alienation” do not appear, the spirit of PA is strong and well represented in DSM-5 (American Psychiatric Association 2013). If a clinical or forensic practitioner determines that a child is affected by PA, the following diagnoses should be considered.

“The concept of parental alienation is clearly expressed in DSM-5 – particularly in parent-child relational problem and child affected by parental relationship distress – although the actual words are not in the book.”

Parent-child relational problem now features discussion in the text of DSM-5 (p.715). The discussion explains that ongoing problems in parent-child relational problem “may include negative attributions of the other’s intentions, hostility toward or scapegoating of the other, and unwarranted feelings of estrangement.” That is a pretty good description of the child’s experience in PA, since the child persistently attributes negative intentions to the rejected parent’s feelings and behaviors. Also, the child is persistently hostile to the rejected parent and scapegoats that parent, i.e., blames that parent for anything bad that happens. It is unfortunate that the authors of DSM-5 used the phrase “unwarranted feelings of estrangement.” Almost all authors on this topic use “estrangement” to mean warranted or justified feelings

and “alienation” to mean unwarranted or unjustified feelings.

Child affected by parental relationship distress is an important new diagnosis in DSM-5 (p.716). It should be used “when the focus of clinical attention is the negative effects of parental relationship discord (e.g., high levels of conflict, distress, or disappointment) on a child in the family, including effects on the child’s mental or other physical disorders.” That is a very good description of how parental alienation comes about. That is, PA usually arises during the course of high-conflict separation or divorce, and it almost always involves persistent disparagement of the rejected parent by the alienating parent.

Child psychological abuse is another new diagnosis in DSM-5 (p.719). It is defined as “nonaccidental verbal or symbolic acts by a child’s parent or caregiver that result, or have reasonable potential to result, in significant psychological harm to the child.” In many instances of PA, the behavior of the alienating parent constitutes child psychological abuse.

Delusional symptoms in partner of individual with delusional disorder is the DSM-5 terminology for shared psychotic disorder or folie à deux (p.122). The definition is: “In the context of a relationship, the delusional material from the dominant partner provides content for delusional belief by the individual who may not otherwise entirely meet criteria for delusional disorder.” In some cases of severe PA, the alienating parent’s obsessions reach the intensity of a delusion regarding the rejected parent, which the alienating parent shares with the child.

Factitious disorder imposed on another is the DSM-5 terminology for factitious disorder by proxy or Munchausen disorder by proxy (p.325). Its definition is “falsification of physical or psychological signs or symptoms, or induction of injury or disease, in another, associated with identified deception.” In some cases of

continued on page 256

PA i ICD-11, 2019

- I den internationellt mest använda diagnosmanualen ICD, International Classification of Diseases, som ges ut av Världshälsoorganisationen, WHO., World Health Organization,
- infördes Estrangement och Parental Alienation, i indexdelen av 2018 års utgåva, ICD 11, som "caregiver - child relationship problem" (QE52.0).

WHO:s definition av Parental Alienation i ICD-11

*”**Parental alienation** is the child's rejection of a parent without a good reason.*

This usually occurs in the context of high-conflict divorce. The child's rejection of one parent is usually encouraged by the preferred parent.

***Parental estrangement** is the child's rejection of a parent for a good reason, such as a history of abuse, neglect, or very defective parenting.”*

Ändrad lydelse i februari 2020:

- Now when printing "parental alienation" and "parental estrangement"
- respectively in the ICD-11 coding tool, the "search engine" points at QE52.0
- and provide the same explanation:
-
- **"Substantial and sustained dissatisfaction within a caregiver-child relationship associated with significant disturbance in functioning."**
-
- This raises the question (sent to WHO in March 2020, but no answer received yet) :
- **Is this an acknowledgement that Parental Alienation is child abuse,**
- **at least as serious as sexual and physical abuse or serious neglect?**
-

Anses PA vara psykisk misshandel?

- Forskare och praktiker som sedan många år arbetar med barn och familjer i komplicerade vårdnadsmål där oförsonlig fientlighet så som föräldraalienation (på norska: foreldrefientlighet) kan identifieras, er eniga om att detta är en form av psykisk barnmisshandel.
- (2018. Jennifer J. Harman, Edward Kruk, Denise A. Hines. Parental Alienating Behaviors: An Unacknowledged Form of Family Violence. *Psychological Bulletin*. Vol. 144. No. 12. 1275-1299.)
- En översiktlig artikel med titeln *PA(S) – en allvarlig form av psykisk barnmisshandel* av den tyske psykiatern Wilfrid von Boch-Galhau, är översatt till svenska. Artikeln publicerades ursprungligen på tyska i tidskriften *Neuropsychiatrie* 2018:32:133-148, därefter på engelska i *Mental Health and Family Medicine* 2018:14:725-739.

Citat ur svensk hovrättsdom och norsk Lagmannsrettsdom där vårdnaden ges till den förälder som förstår att barnen behöver kontakt med båda sina föräldrar

Svea Hovrätts dom 2019-02-01 i Mål nr T 11396-17:

”Det är hovrättens uppfattning att **en överflyttning av vårdnaden till pappan på sikt kommer att ge barnen förutsättningar till en god och nära relation till båda sina föräldrar.** (...)

I detta fall bedömer hovrätten att sönerna inledningsvis bör få en period då de enbart är med pappan, för att de ska ges tillfälle att återknyta till sin pappa utan risk för att hamna i en lojalitetskonflikt mellan föräldrarna. Under den första tiden efter att de har flyttat hem till pappan bör därför inget umgänge med mamman äga rum.”

Borgarting Lagmannsretts dom, LB-2006-177469:

«Den sakkyndiges vurderinger og konklusjoner samsvarer i det alt vesentlige med det lagmannsretten er kommet fram til under behandlingen av ankesaken. (...)

Det må legges til grunn at mor i realiteten ikke ønsker at barna skal ha et godt forhold til sin far.

Det er på den andre siden ikke grunn til å tvile på at far, dersom han får normalisert forholdet til barna, vil ønske at mor har en god og omfattende kontakt med barna, så lenge denne kontakten ikke brukes til å undergrave fars stilling og hans forhold til dem.»

Alienationsstrategier

17 olika sätt att påverka barnet till att bli avvisande mot den andra föräldern, så kallade alienationsstrategier, som den förälder som tagit kontrollen över barnet, den alienerande föräldern, använder:

- Talar illa direkt eller indirekt om den andra föräldern
- Begränsar kontakten med den andra föräldern
- Läger sig i barnets kommunikation
- Läger sig i den symboliska kommunikationen
- Hotar med att dra tillbaka sin kärlek
- Talar om att den andra föräldern är farlig
- Tvingar barnet att välja mellan föräldrarna
- Talar om för barnet att den andra föräldern inte älskar barnet

Källa: 2014. Amy, J.L. Baker, Paul, R. Fine. *Co-parenting with a toxic ex: What to do when your ex spouse tries to turn the kids against you.*

- Anförtror sig åt barnet
- Tvingar barnet att avvisa den andra föräldern
- Ber barnet spionera på den andra föräldern
- Ber barnet att hålla saker hemliga för den andra föräldern
- Kallar den andra föräldern vid förnamn
- Kallar styvföräldern för "Mamma" eller "Pappa"
- Undanhåller viktig information från den andra föräldern
- Ändrar barnets namn
- Underminerar den andra förälderns auktoritet

De åtta manifesterade alienationsbeteendena har sammanförts av läkaren Steven Miller, tidigare på Harvard, till fem kriterier efter förebild i den internationellt använda diagnosmanualen, DSM.

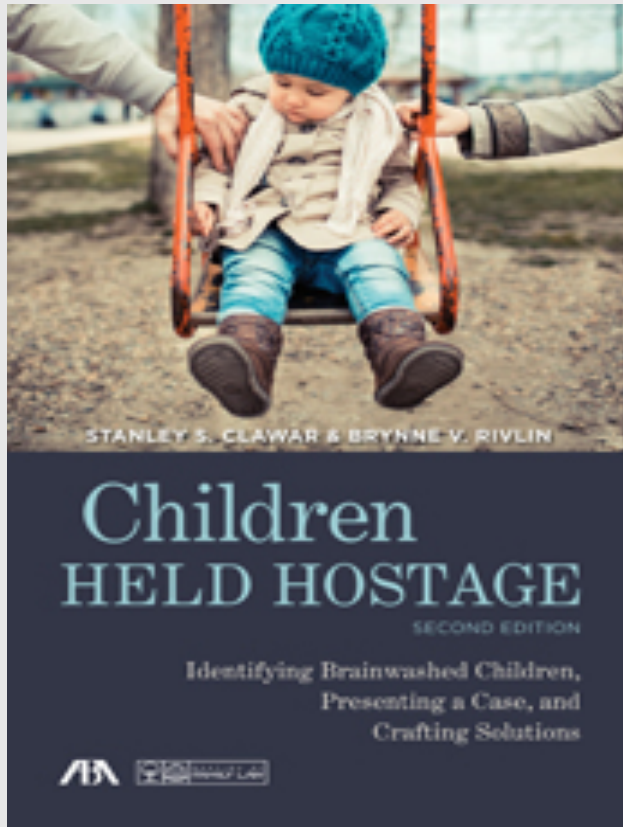
(2013. "Clinical Reasoning and Decision-Making in Cases of Child Alignment", sid 36 i 2013. Baker, A. Sauber, J.L. Richard, S. (eds.). *Working with alienated children and their families*, min övers.).

Steven G. Miller: Tabell. Alienationskriterier för bedömning av ett starkt alienerat barn.

Alienationsbeteenden hos barnet

1. Kraftigt nedvärderande av den avskilda föräldern,
2. Vaga och ofta absurda rationaliseringar för detta nedvärderande,
3. Brist på ambivalens,
4. ”Oberoende tänkar-fenomenet”, dvs. barnet tror att det är barnets egen vilja att inte ha kontakt,
5. Reflexmässigt stöd till den förälder som tagit kontrollen över barnet,
6. Hänsynslös behandling av den avskilda föräldern utan ånger eller skuld,
7. Närvaro av lånade ord och scenarier, och
8. Spridning av fientligheten till den avskilda förälderns hela familj

”Barn som gisslan”

1991. Clawar, S.S., Rivlin, B.V.
*Children held hostage. Dealing with
programmed and brainwashed
children*, American Bar Association,
Chicago, Illinois.

Ny utgåva baserad på ännu flera
familjer som följts, sammanlagt drygt
1000, publicerades 2013.

Vad kan göras för att bryta alieneringen?

(1991. Clawar, S.S., Rivlin, B.V. *Children held hostage. Dealing with programmed and brainwashed children*, American Bar Association, Chicago, Illinois. Ny utgåva baserad på ännu flera familjer som följts, sammanlagt drygt 1000, publicerades 2013.)

”Vi fann i vår studie att förändringar i vistelsemiljö och utökad kontakt med den avvisade föräldern är de mest lovande vägarna till att ’avprogrammera’ ett barn.

Ju mer kontinuerlig och regelbunden barnets kontakt är med den alienerande föräldern, desto större är sannolikheten att alieneringsprocessen fortsätter och att skadorna hos barnet befästs.” (s.148 ff.).

Domstolen har en nyckelroll att hjälpa barnen

- ”Vi bedömer att en av domstolens mest effektiva möjligheter är att uppmana till resp. förordna om förändrade vårdnadsförhållanden.
- Av de nästan 400 fall som vi har sett, i vilka domstolarna utökat kontakten med den avvisade föräldern (och i hälften av dessa fall mot barnens invändningar), visade sig en positiv förändring mellan barnet och denna förälder i 90 % av fallen – inklusive utläkning eller reduktion av många social-psykologiska, uppfostrings- och kroppsliga problem som barnen uppvisade före åtgärden.”(s. 150)

Några böcker på svenska om föräldraalienation/PA

Litteraturbas med drygt 1200 PA-referenser från 54 länder

- Parental Alienation Database <http://mv.vanderbilt.edu/>
- För diagnosticering gäller att skilja ut de barn som har rimliga, sakliga och rationella skäl till att avvisa en förälder, från de barn som inte har sådana skäl, men ändå avvisar en förälder.
- Det första slaget av avvisande kallas på engelska ESTRANGEMENT, det andra slaget av avvisande kallar på engelska PARENTAL ALIENATION.
- Barn som har en berättigad grund att avvisa en förälder, (estrangement) dvs. på olika sätt utsatta barn har kvar en AMBIVALENS till denna förälder, visar forskning (2018. AJL Baker & M. Schneiderman. *Bonded to the abuser*).

Några återföreningsprogram med goda resultat

- *Family Bridges* utvecklades av den amerikanske psykologen Randy Rand, ursprungligen för barn som kidnappats till annat land (abduction).
- Svårt alienerade barn ges under en 4 dagar lång internatvistelse med sin avvisade förälder, som under en period av ca 90 dagar av en domstol givits ensam vårdnad, möjlighet att utan skam- eller skuldkänslor komma till kognitiv insikt om vad det är som hänt dem och att människor i alla åldrar kan påverkas till en ändrad verklighetsuppfattning.
- En utvärdering gjord av forskaren och psykologen Richard Warshak omfattar 83 allvarligt alienerade barn som hade oberättigat avvisat sin ena förälder. (2018. Richard A. Warshak. Reclaiming Parent-Child Relationships : Outcomes of Family Bridges with Alienated Children. *Journal of Divorce & Remarriage*.
- Link: <https://doi.org/10.1080/10502556.2018.1529505>

Flera återföreningsprogram

- *Turning Points*, har utvecklats av familjesystemterapeuten Linda Gottlieb, New York.
- *Family Reflections Reunification Program*, utvecklades från ett lyckosamt pilotprojekt 2012 av den kanadensiske psykologen Katherine Reay.
- *Family Separation Clinic, London*. Karen og Nick Woodall. Jennifer Harman arbetar med en utvärdering av resultaten.

Barn behöver kärlek från sina båda föräldrar för att må bra

- Det finns inte något som är viktigare för ett barn än att få kärlek och bekräftelse från båda sina föräldrar, förutsatt att dessa är goda nog. Det gäller i ett globalt perspektiv, se en meta-analys av ett 60-tal tillförlitliga undersökningar om barns välbefinnande och utveckling. (2012. Khaleque, A., Rohner, RP. Transnational relations between perceived parental acceptance and personality dispositions of children and adults: a meta-analytic review.)
- Se också Ronald Rohners TEDxUCONN talk “They Love Me, They Love Me Not— And Why It Matters” at www.youtube.com/watch?v=6ePXxeGrfvQ.
- Baserat på flera decenniers forskning har Ronald Rohner utvecklat ett påståendeschema som på ett tillförlitligt och giltigt sätt mäter barns egen upplevelse av sina båda föräldrars betende. Detta, nu också i Sverige validerade, mätinstrument, PARQ-Child (Parental Acceptance Rejection Questionnaire) har i en undersökning visat sig ge ett entydigt utslag: de alienerade barnen skattade sin avvisade förälder oerhört negativt, medan de barn som inte var alienerade skattade båda sina föräldrar ungefär likvärdigt. (2017. Bernet, William, Öngider-Gregory, Nilgun, Reay, Kathleen, M, Rohner, Ronald, P. “An Objective Measure of Splitting in Parental Alienation: The Parental Acceptance-Rejection Questionnaire.” *Journal of Forensic Science* 17 augusti 2017).

Common mental representations
of self by many rejected children

(Artist: Almotwaly, 2019; ©Rohner Research
Publications)

PA – psykisk ohälsa

Den amerikanske antropologen,
professor emeritus Ronald
Rohner, som i sex decennier
utvecklat IPAR-teorin,
Interpersonal Acceptance-
Rejection Theory, har i sin
senaste sammanfattning,
IPARTheory 29 © November, 2019
illustrerat hur många barn som
upplevt sig avvisade under sin
uppväxt tänker och känner om
sig själva, dvs. upplever PSYKISK
OHÄLSA, ett folkhälsoproblem,
som har samband med PA.

*All sanning passerar tre stadier.
Först förlöjligas den.
Därefter kritiseras den våldsamt.
Sedan accepteras den som självklar.*

Arthur Schopenhauer (1788-1860)

Med detta citat inledde M.D. Richard Gardner sitt bemötande av juristen Bruchs våldsamma kritik mot PA(S) År 2001 i *Family Law Quarterly* 35(3). 527-552.

Kritik av PA(S) och Family Bridges

2001. Carol S. Bruch.

Parental Alienation Syndrome: Junk Science in Child Custody Determinations, *European Journal of Law Reform* 2001(383):3.

2016. Dallam, Joanne Silberg.

Recommended treatments for “parental alienation syndrome” (PAS) may cause children foreseeable and lasting psychological harm. *Journal of Child Custody: Research, Issues, and Practices*, 13(2-3), 134–143

Kontakter för frågor och mer information:

Sverker Sikström, professor, kognitiv
psykologi, Lund

sverkersikstrom@psychology.se

+46 70 3614333

Lena Hellblom Sjögren, fil.dr. leg.
Psykolog, styrelsemedlem i PASG,
Parental Alienation Study Group

lenahellblomsjogren@gmail.com

+46 709 88 88 68